

Gewraakte apologie II

Dr v. d. Linde merkt dan op (nog steeds op p. 186, 5 regels verder dan het einde van het voorgaande citaat): „De eigenlijke kracht van den Heiligen Doop ligt voor Calvin in het gebruik, dat de Heilige Geest ervan maakt, om aan ons hart te verzegelen, dat de schuld (reatus) geheel is afgedaan en de vernieuwing is begonnen.” (Spatieering van dr v. d. L.). Dit citaat vinden we wel bij dr de Bondt, niet echter het onmiddellijk vervolg: „Daarvan spreekt de Heilige Doop tot elk, die gedoopt werd, al plukt alleen het geloof er de vrucht van. De Doop heeft zoo ook betekenis voor ons heele leven, niet alleen, omdat ook de zonden na den Doop er door bedekt worden, maar ook, wanneer wij jong gedoopt werden en pas later worden wedergeboren.” (Spatieering van mij, J. M. Z.).

Calvin vond er blijkbaar niets ongewoons in te beweren dat de wedergeboorte pas na den Doop komt. Maar ook dr v. d. L. laat zich in dit opzicht niet onbetuigd. Ten aanzien van het slot van het citaat zegt hij in een voetnoot: „Een „veronderstelde wedergeboorte” als grond tot den Heiligen Doop wordt hier wel zeer klaar afgewezen, omdat hij van een verborgen „zaad der wedergeboorte”, dat na jaren „kiem” zou, zeker niet weten wil. We zijn hier in een andere gedachtenafer dan bij dr Kuyper”. Het behoort geen betoog dat deze voetnoot niet voorkomt bij dr de B.

Het voorlaatste citaat (eindigend met het woord „wedergeboren”) wordt aldus vervolgd: „De regel kan dus niet anders zijn dan: eerst geloof en Geest, dan de Heilige Doop, die ze verzegelt”. (bovenaan p. 187).

Deze zin werd weer door dr de B. overgenomen. Ik kan me voorstellen dat het geheele apologeten-geselschap der synodocratie over deze uitspraak uitbundig jubelt. Niet alleen volgens Kuyper, maar ook volgens Calvin, is de Doop bezegeling van aanwezige, inwendige genade. Waar het onderzoek tot zoover reeds groot wantrouwen wekte, is het geboden ook nu dr v. d. L. nog even het woord te laten. Op den zojuist geciteerden regel volgt n.l.: „De kinderdoop schijnt hierop een uitzondering te maken en de anabaptisten verzuimen niet, Calvin daarop attent te maken. Ze redeneeren: een kind heeft nog geen geloof, dus mag het ook niet gedoopt worden. Dat eerste ontken Calvin uiteraard, maar grondt daarop toch niet het recht tot den kinderdoop. Hij wijst hier op het verbond Gods. Door het verbond is ook het nakroost heilig en behoort dus tot Christus' lichaam. De kinderen zijn in de kerk geboren en behoren dus van den moederschoot af tot Gods koninkrijk. De zichtbare gaven van den Heiligen Geest komen bij hen na den Doop, maar de Geest was er, eer het teeken hen verleend werd.

Een „veronderstelde wedergeboorte” bedoelt Calvin hiermee toch niet. Christus laat de kinderen toe, zoo zegt hij, opdat ze, tot hun jaren gekomen, zich als discipelen bij Hem zullen voegen en als met den Heiligen Geest gedoopten de kracht van dien Geest door het geloof zullen aannemen. Het heil der kinderen is in het Woord, het verbond, gegrond en de Doop verzegelt dat.”

In dien laatsten zin staat toch in feite niets anders dan dat de Doop Gods beloften aan ons en onze kinderen beteekent en verzegelt.

In een voetnoot merkt dr v. d. L. nog dit op: „Wanneer Biesterveld bij Calvin toch de veronderstelde wedergeboorte wil vinden (Calvin als bedienaar des Woords, Leiden 1897, blz. 117) en Honig dat zelfs een diepere gedachte van het Calvinisme noemt, (Comrie, blz. 187, 291/292) moet een verwarring van volwassenen- en kinderdoop worden vastgesteld. Verondersteld wordt de wedergeboorte bij de volwassenendoop niet, daar ze gebleken is en moet zijn.”

Calvin verweert zich ook tegen de wederdoopers c.s., die den Doop minachten. Dr v. d. L. zegt o.m. dit van Calvin's meening (p. 188): „Wie het teeken veracht, vindt als rechtmatige straf het missen der genade, want wie teeken en Woord verscheurt, ontheilt Gods verbond. Calvin wil dus, met matiging, wel overnemen, dat de Heilige Doop noodzakelijk is. Maar dan toch zóó, dat teeken en zaak niet verworpen worden en God niet van bedrog wordt beschuldigd.”

Volledigheidshalve moet ik opmerken dat dr v. d. Linde de loffelijke gewoonte heeft om, als hij Calvin's meening vermeldt, in voetnoten Calvin's eigen woorden weer te geven. Dr de Bondt nam die voetnoten (meestal met latijnschen tekst) niet over, ik kan ze dus gevoegelijk ook achterwege laten. Des te meer, waar ik het Latijn helaas niet machtig ben en de teksten voor mij dus inderdaad „latijn” zijn. Dat is niet zoo erg, ik heb niet de minste aanleiding te twifelen aan dr v. d. Linde's correcte weergave van Calvin's uitspraken.

Na zoo het feiten-materiaal gegeven te hebben kan ik een aanvang maken met de beoordeling van hetgeen door dr de Bondt geboden werd.

Men zal, na overweging van het bovenstaande, wel willen toestemmen dat dr de B. op zeer bijzondere wijze zijn citaten heeft verzameld. De onbevooroordeelde en eerlijke lezer zal, met mij, concludeeren dat hetgeen dr v. d. Linde ons als de meening van Calvin aandiende, precies het tegenovergestelde is van wat we bij dr de

B. vonden. Al is citeeren uit een geschrift vrijwel steeds een eenigszins hachelijke bezigheid, het mag toch niet zóó geschieden dat men den geciteerde een totaal andere meening opdringt.

Daarom weiger ik te gelooven dat dr de B. „toevallig” wat ongelukkig was in het zoeken van citaten. In de eerste plaats: de citaten die ik toevoegde staan in de directe omgeving van die gebruikt door dr de B. In de tweede plaats: de toegevoegde citaten bevatten veelal de sleutel tot goed verstaan van de andere, zoodat weglating van het ééne stel het andere waardeeloos maakt.

Maar — en dit in de derde plaats — wat hier alles zegt: dr de B. wilde door de vermelde citaten bewijzen dat Calvin ook al de „veronderstelde wedergeboorte” leerde, terwijl dr v. d. Linde én in den tekst, én in 2 voetnoten, opzettelijk het tegendeel beweerde. De redactie van de desbetreffende opmerkingen van dr v. d. L. laat er geen twijfel over bestaan dat hij zich opzettelijk zoo ondubbelzinnig uitdrukte. Hij promoveerde immers in 1943!

In abstracto geredeneerd, zou een citaten-spiel, als dr de B. presteerde, zeer wel mogelijk zijn, zonder dat daarbij aan opzettelijk bedrog moet worden gedacht. Een bejaard, eenvoudig onderling, grootgebracht in kuyperiaansche theorieën, zou de behandelde bladzijden in dr v. d. L.'s dissertatie lezend, bij bepaalde gedeelten kunnen uitroepen: de Synode heeft dus toch gelijk gehad. Al zou ik aan de goede trouw van dezen man niet twifelen, ik zou hem wel willen toevoegen: Uw brilleglazen zitten kennelijk dik onder de kuyperiaansche zaif, want wat U dént te lezen, dat staat er niet.

Deze tegemoetkomendheid heb ik niet t.o.v. den drager van den doctor's hoed. Zoo iemand is gewend nauwkeurig en kritisch te lezen. En als theoloog van professie moet het letten op het verband hem een tweede natuur zijn geworden.

Nu is ook wel duidelijk waarom ik steeds zoo schijnbaar-overdreven aanduidde in welke relatie het ééne citaat stond tot het andere.

Ik acht, gezien de voorgaande overwegingen, opzettelijk bedriegelijk citeeren wettig en overtuigend bewezen. Een handig advocaat die mij aantoonde dat dit vonnis niet juist is.

Iemand die wantrouwend is let dikwijls op details, die hem anders zouden ontgaan zijn. Dan valt het op dat dr de B. zich overwegend beroept op geschriften die niet algemeen bekend zijn, zooals: Synopsis purioris theologiae, de Tweede Verdediging tegen Westphal, een artikelen-reeks van ds Bouwmeester in Geref. Theol. Tijdschrift en een artikel van prof. van Velzen. Dr van der Linde is, voor zoover mij bekend, geen bekende in onze kringen.

Dat uit deze geschriften werd geciteerd is te meer merkwaardig daar dr de B. bewijzen voor het goed recht van zijn zaak overvloedig kon vinden in de bekende brochure van dr Polman, Toelichting en Praeadvies en in het boek van dr Smilde. Dat hij dan niet het werk van ds Woelderink gebruikte zou ik hem niet al te kwalijk genomen hebben.

Wat de diepere bedoeling is van deze selectie, ik weet het niet. Wel weet ik dat verificatie van hetgeen geboden werd uiterst moeilijk is bij het gebruik van zulke bronnen. En dat kan van belang zijn voor iemand die wil knoeien.

Het kerkvolk van dr de Bondt zal wel weer zeer gewillig concludeeren dat „die vrijgemaakten” toch wel bijzonder eigenwijs zijn dat ze, na zoo'n overtuigend stuk, toch maar bij hun inzicht volharden. Als dr de B. verandering bij ons wil bereiken zal hij toch anders moeten te werk gaan, en eerst maar beginnen met zeer veel en gerechtvaardigd wantrouwen weg te nemen.

Overigens, als dr de B. in deze onbetrouwbaarheid een éénling was, ik zou geen woord aan zijn artikel verspillen hebben. Maar helaas, zoo zijn de zaken niet. Wie regelmatig het „Gereformeerd Weekblad”, „Waarheid en Eenheid” en „Eenigheid des Geloofs” leest zal moeten constateren dat het meerendeel van de in deze bladen schrijvende synodocraten zich een toenemend wantrouwen op de hals haalt. En dat heeft verstrekkende consequenties t.a.v. samenspreking, Oosterbeek-acties en kerkelijke ronde-tafel conferenties. Ik kan niet gul zijn met onbevangen vertrouwen. Voor het goed recht van deze nuchtere instelling wil ik den volgende keer de noodige bewijzen aanvoeren.

Maracaibo, Venezuela.

Drs J. M. ZINKSTOK.

„Klare wijn”

Dr Schelhaas, synodocratisch predikant, doet in „Waarheid en Eenheid”, het blad der bezwaardes onder de synodocratie, nog al eens zware geluiden hooren. Hij zegt ronduit harde woorden. Hoewel hij „de helft nog niet aangezegd heeft”, is het toch voor synodocraten-ooren al erg genoeg; hij wordt dan ook gansch ordinairlijk doodgewogen in zijn kring.

Ook wij zwijgen over hem. We ontzeggen ons expres de kans, elke week uit zijn rukker de sterkt geuren-de bloemen in een eigen vaasje den lezers voor te zetten. Waarom?

Omdat we zijn werk in dezen vrij vruchteloos vinden. Zoo ook in het nummer, dat we onlangs in handen kregen. Daar staan weer zeer juiste en sterke

woorden-van-afkeuring over het doen van zijn synodes in. Maar wat ons niet aanstaat is dit: hij staat te smeeken: geef nu toch eindelijk eens klaren wijn.

En dát is het nu juist.

Eris al lang klare wijn geschonken; we laten het woord „wijn” nu maar staan in zijn betekenis-van-het-oogenblik. In 1944. Toen zijn er vragen gesteld, wetten afgekondigd, regelen gesteld, bindingen opgelegd. Klare wijn. Zoo moet het, meneer en anders niet, en kunt U het niet vanwege den Heere, dan moet u maar verdwijnen. En anders laten wij ú verdwijnen uit de rij en uit de rei.

Dat was klare wijn.

Voorts: ieder die zwijgt wordt geacht, in te stemmen. Wie het niet uitvoeren kan, moet het kerkverband verbreken. Doet hij het toch niet, dan werpen wij hem er wel uit. En wie het besloten in strijd vindt met de Schrift, mag die opinie wel hebben, maar hij moet het besluit toch uitvoeren. En die candidaat mag niet preeken van den Koning der kerk. Enzovoort.

Dat was ook klare wijn.

Maar dr Schelhaas behoorde onder de duizenden, die — behalve dan in hun laatste daden — net deden alsof het geen klare wijn was; ze gaven hun broeders, die voor het recht van allen en dus ook voor het hunne streken, prijs aan de verachting; kwamen factisch er toe, hen als dwazen, en erger, te verloochenen, door te doen, alsof de zeer klare wijn van 1944 geen klare wijn geweest was, en alsof die weggestootenen dus alleen maar blinde eigenwijselingen waren. En ze doen nu elken zondag soms, en elke week, honderd keer meer dan die anderen, die zijn uitgestooten om wat ds S. e.s. doen mogen. Dat is óók klare wijn.

Maar ze roepen: geef ons klare wijn. Zulk roepen is een uitvinding, die de duivel bij de beste mensen, want ik zeg van dr S. geen persoonlijk woord hier — al eeuwen lang toepast. De werkelijkheid anders voorstellen dan ze is, en de feiten, temidden waarvan de „wet” komt optreden, onnauwkeurig teekenen. Als je broeders kwalijk worden behandeld, wat een kind be-wijzen kan volgens de geldende papieren, dan zeggen: het geval is me niet heelemaal duidelijk; zoudt u eens willen zeggen, of we nu heusch elkaar moeten mishandelen — in de toekomst (want ook dr S. praat al over het befaamde s m a l d e e l)?

Wat kan ons dat smaldeel schelen, moest dr S. roepen; al waren ze allemaal mohammedaan geworden, wij zitten onder de klare-wijn-wetten, die hun en ons tegelijk opgelegd zijn; neem dien klaren gifwijn weg, en doe boete.

Maar dr S. weet, dat het parool is: als je maar blijft, mannetje, en maar niet ál te luid roept over dien wijn, nou ja. De Naam des Heeren is een geduldige vlag voor diverse ladingen.

En dat kerkverband onder de continuïteit van synodocratisch opperbestuur een afgod wordt, en ook van dr Schelhaas reeds wierookoffers kreeg, dát is ook klare wijn. Maar dan eveneens van kwade soort.

K. S.

Theologische Hoogeschool

Ds B. A. Bos heeft, nadat een student in een pers-artikel hem had attent gemaakt op een vergissing in de interpretatie van de confessie inzake de kerk, in zijn blad opgemerkt, dat curatoren wel eens mochten toezien op het (dogmatisch?) onderwijs aldaar inzake de kerk. Zowel ds D. K. Wielenga als D. E. C. hebben daarover iets opgemerkt. Ds Bos heeft toen verklaard, dat inderdaad de pers niet het aangewezen orgaan was geweest, om zulke opmerkingen te plaatsen.

Ik heb, toen ik dat laatste las, gedacht: ds Bos zal dus aan curatoren onder het oog brengen wat hij op het hart heeft.

De curatorenvergadering is officieel aangekondigd. Maar van ds B. A. Bos was geen enkel stuk, laat staan een gedocumenteerd stuk, over deze zaak ter tafel. Dat zal publiek te constateren zijn en mag dus wel worden meegedeeld.

Waarmee ook deze aangelegenheid ad acta zij gelegd. Wie wat heeft te zeggen in den geest van dr Hepp in 1933 kome verder dan hij, óf — zwijge. Het is thans 1949. En inmiddels is ieder kunnen duidelijk worden, wat publiek is opgemerkt aan het adres van dr V. Hepp. Wie dat ontzenuwen wil, ga zijn gang, maar kome dan ook met argumenten, niet met exclamaties.

K. S.

„Kerk” en „opvoeding van de jeugd”

Van verschillende zijden wordt nog al eens gevraagd: komt er nu nog een herhaling van het voorjaars-congres? Ieder, die onze conferentie meemaakte is dankbaar dat te hebben mogen doen. De onderwerpen: „De Kerk” en „Opvoeding van de Jeugd”, zijn zeker waard nog weer eens in een andere groep behandeld te worden.

Zoo kwamen we tot het besluit bij genoegzame deelname b.v. eind September—begin October een herhaling te geven.

Willen zij, die er deel aan wenschen te nemen nu gelijk een briefkaartje schrijven aan de secretaresse M. van Drimmelen-v. d. Spek, Barendrecht? Laten we zeggen vóór 7 Augustus.

Dan pas weten we of er voldoende belangstelling voor is en kunnen we aan het werk. Het Comité.